

KRIMINELT AT VÆRE HJEMLØS

I Ungarn er hjemløshed blevet kriminaliseret og strafbart med hjemmel i landets forfatning. En måde at løse et socialt problem, siger regeringen. Landets hjemløse og EU er dog enige om, at tiltaget er angreb mod hjemløse, ikke mod hjemløshed

Sjælen lider et knæk

Jutka Lakatosné er en af de hjemløse i Budapest – hun bor ulovligt i et skur

af Joakim Medin
foto Thorkil Rothe

En kold vinterformiddag i det centrale Budapest stiller en lille flok aktivister sig til rette omkring et medbragt bord. Ved bordet sætter sig en advokat, og der går ikke længe, før de første skikkelser træder ud af pladsens mylder og gør hende selskab.

Aktivisterne og advokaten er fra A Város Mindenkié (Byen tilhører os alle, red.) – en græsrodsorganisation, hvis medlemmer er hjemløse, tidligere hjemløse samt en bred vifte af frivillige.

Organisationen har siden grundlæggelsen i 2009 støttet hjemløse og advokeret for deres rettigheder.

Juridisk rådgivning er blevet vigtig for Ungarns hjemløse, og som minutterne går, stimler flere og flere sammen omkring bordet.

Hjemløshed har været et stort problem i Ungarn siden Sovjetunionens kollaps. I 2010 kom det national-konservative parti Fidesz til magten med over halvtreds procent af stemmerne, og diskriminationen af hjemløse institutionaliseredes i 2013 gennem en ændring af landets grundlov.

Blandt de hjemløse aktivister møder vi Jutka Lakatosné, der har været hjemløs siden 1989. Ansigtet viser tegn på et hårdt liv med mange udfordringer, men den stolte kropsholdning og øjnenes liv tilhører ikke et knækket menneske. Hendes liv som hjemløs startede med lukningen af fabrikken Lenin Iron Works i landets fjerdestørste by, Miskolc. Hjertet i Ungarns stålindustri, hvor hun boede med sin mand.

- Vi arbejdede det samme sted og blev begge fyret på samme tid, fordi jobbet simpelthen forsvandt. Derefter kunne vi ikke betale husleje.

Sammen med tusinder af ungariske arbejdere stod Lakatosné uden penge til huslejen og uden udsigt til et nyt job i den smuldrende sovjetindustri.

Det frie markedes indtog i starten af halvfemserne bragte ikke det økonomiske opsving, som mange havde håbet på og forventet.

Parret besluttede at prøve lykken i Budapest, men fast arbejde var der ingen steder, og den eneste beskedne indtægt kom fra indsamling af anvendeligt skrald i hovedstadens gader. En indtægtskilde, som også er kriminaliseret siden 2010.

- Jeg bor i et skur med min mand, hvilket er strafbart ifølge den nye lov, forklarer Jutka. En vred beslutsomhed får hendes stemme til at dirre.

- Herbergerne er overfyldte, selvom overborgmesteren siger, der er nok plads. Jeg vil ikke bo på et herberg, om de så dømmer mig til fængsel på livstid. Der er beskidt og inficeret med kakerlakker og lus.

Ifølge A Város Mindenkié skal Budapests mindst 10.000 hjemløse deles om 6.000 sengepladser.

Mens ulvetimens tusmørke og kulde ruller ind over Budapest, lyser Jutkas ansigt op, da hun beretter om sit arbejde i organisationen.

- Når man bliver hjemløs, lider sjælen og ånden et alvorligt knæk.

De unge mennesker her i organisationen er villige at gå langt i kampen for hjemløses rettigheder. Samtidig hjælper de med at genopbygge det, der gik i stykker inde i os, da vi blev hjemløse. De ved, hvordan det skal gøres, og ingen bliver ladet i stikken, siger Jutka.

Nu rygtes det, at lokale myndigheder vil nægte velgørenhedsorganisationer at uddele gratis mad på de samme steder. De er bange for at vise det sande Ungarn, mener Jutka Lakatosné. Hun skutter sig og kigger opgivende op i den mørke vinterhimmel.

- Der er en ting, de burde forstå, i stedet for at feje det ind under gulvtæppet: Uanset hvor grimme, fattige, lugtende og pjaltede, vi er, eksisterer vi stadig. |

Jutka Lakatosné har været hjemløs siden 1989.

Regeringen slås mod de fattige

Hjemløse kan fratages deres levebrød

af Joakim Medin
foto Thorkil Rothe

'Beskyttelse af den offentlige orden, sikkerhed, sundhed og kulturelle værdier.'

Sådan lyder regeringens forsvar for hjemløseloven. Offentlige områder på UNESCO's verdensarvsliste og metrostationer, hvilket betyder størstedelen af Budapests indre by, er ulovlige områder for hjemløse at sove og opholde sig i længere tid. Nogle af byens distrikter har gjort brug af muligheden for at udvide forbuddet til skoler, hospitaler, busstationer og hovedgader.

Ikke lang fra Blaha Luzja Tér, som er et trafikalt knudepunkt i Budapest, sidder Gyula Balog på avisredaktionen for bladet 'Hjemløse uden Husly.' Han bidrager regelmæssigt med artikler og påtager sig samtidig rollen som talsmand for A Város Mindenkié.

- Regeringen slås ikke mod fattigdom, men mod den fattige. I et land med fire millioner mennesker, der lever under fattigdomsgrænsen, er det en selvmorderisk politik, påpeger Balog.

De hjemløse modtager først en advarsel, men risikerer siden både bøde og fængselsstraf, hvis de overtræder forbuddet flere gange. Hvis en person ikke kan betale bøden, må denne sone sin brøde gennem samfundstjeneste.

- Da har folk ingen chance for at samle returflasker og metal for at samle de penge, som deres overlevelse beror på, hvilket på sin hvis er en dødsstraf, siger Gyula Balog.

Siden jordskredssejren ved valget i 2010 har regeringspartiet Fidesz haft mandat til at ændre grundloven i kraft af sin 'supermajoritet' på tredjedele i parlamentet. Et flertal, der blev styrket ved valget i april.

Regeringen kan ikke skjule, at der er hjemløse i Ungarn.

- Regeringen slås ikke mod fattigdom, men mod den fattige. I et land med fire millioner mennesker, der lever under fattigdomsgrænsen, er det en selvmorderisk politik.

*Gyula Balog,
talsmand for The City Is For All*

Græsrodsaktivister må også sørge for sundhedspleje til hjemløse.

Så er der tøjudlevering.

Resultatet har været en omfattende politisk forandring af landet, og en skarp international kritik har været rettet mod premierminister Viktor Orbán, der beskyldes for at føre en reaktionær, diskriminerende og udemokratisk politik.

Ifølge FN lever i dag godt 35.000 som hjemløse i Ungarn. Gyula Balog har selv figureret i statistikken i 15 år og mener, at tallet dækker over folk med forskellige sociale baggrunde. Mange er vokset op på børnehjem, andre har været arbejdsløse eller ekstremt fattige siden Sovjetunionens fald. Hertil kommer misbrugere, handicappede, pensionister, der har mistet eller brugt deres pension, og kvinder, der er flygtet fra voldelige forhold. I statistikken gemmer sig også ekspatienter fra det nedlagte National Psychological and Neurological Institute i Budapest, der lukkede i 2007.

De afsette offentlige ressourcer har vist sig utilstrækkelige til at løse problemet. En halv million mennesker lever i uegnede boliger, og staten støtter dem med sølle ti euro om måneden, lyder det fra Gyula Balog.

I byens ottende distrikt ligger et af landets største private herberger. I 24 år har en metodistkirke drevet stedet, som tiltrækker hundredvis af hjemløse hver nat. Den største sovesal er beregnet til 280 personer, men giver hver nat husly til mange flere. Folk hviler sig eller læser i køjesenge. Rundt om ved bordene småsnakkes der. Enkelte sover med overkroppen hvilende på bordpladen. I sygeafdelingen for kroniske lidelser serveres suppe, mens en sygeplejerske snakker opmuntrende og joker med vågne patienter.

Hver torsdag uddeles gratis tøj fra herberget, og den ungarske vinterkulde sørger for, at der er nok at se til for de frivillige i tøjlageret. |

Regeringen ignorerer resolution

Europa-Parlamentet har prøvet at hjælpe Ungarns hjemløse, men ignoreres af regeringen

af Joakim Medin

FN's særlige udsending for ekstrem fattigdom og menneskerettigheder, Magdalena Sepulveda, har kritiseret lovgivningen for at være en krænkelse af hjemløses basale rettigheder til frihed, privatliv og personlig sikkerhed.

Og EU stemmer i. En rapport forfattet af det portugisiske medlem af Europa-Parlamentet, Rui Tavares, dannede i juli 2013 grundlag for Europa-Parlamentets såkaldte Tavares-resolution. Den

slår fast, at den ungarske lovgivning skal ændres 'hurtigst muligt', og anbefaler, at regeringen vedkender sig ansvaret for hjemløse og udsatte, som beskrevet i både den internationale og europæiske menneskerettighedskonvention.

Men fra sit kontor i Budapest afviser Ferenc Kumin, statssekretær for international kommunikation, kritikken som misforstået. Der er i virkeligheden tale om en mindre kriminalisering i stil med trafikforseelser. Faktisk ligger der udelukkende humane intentioner

til grund for lovgivningen.

- Hensigten er at give de hjemløse en ny chance. Med denne lov kan politiet flytte dem til herberger, og de kan komme i kontakt med socialrådgivere og institutioner, der kan hjælpe dem.

De gode intentioner afspejles dog ikke i ekstra ressourcer til socialområdet. Statssekretæren ved ikke, om kontakten mellem de hjemløse og socialarbejdere faktisk er steget, men påpeger, at en holdbar løsning ikke kun er regeringens ansvar.

- Der eksisterer stadig et levn fra kommunismen, som gør, at ungarere forventer, at staten løser alle problemer.

Da landets forfatningsdomstol dømte loven grundlovsstridig, var regeringen dog ikke sen til at løse det problem. Grundloven blev ændret, og hjemløses soveposer skæmmes nu ikke længere offentlige pladser, metrostationer og monumenter. |